

Poimintoja sotilasperinteestä osa 3

Punaisen aselajivärien vaihteita

Seppo Simola

Punainen on säilynyt tykistömme käytössä yli sata vuotta ja on tulen ja räjähdysten väri, musta symboloi ruutia

Kauluslaatat tulivat suomalaisiin sotilaspukuihin puvun m/36 myötä, mutta aselajivärit periytyivät jopa vuosisatojen takaa. Kauluslaattoja käyttöön otettaessa monet silloiset aselajivärit siirtyivät olkapoiteista kauluksiin joko sinälään tai muunneltuina. Tässä artikkelisarjassa perehdytään lähinnä kauluslaattojen aikakauteen aselajivärien syntyhistoriaakaan sivuuttamatta.

Tykkimiesten kanssa puhuttaessa on pidettävä tarkka huoli siitä, että pitää erillään tykistön eri lajit. Usein kuulee puhuttavan yleisesti tykistöstä vaikka tarkoitetaan kenttätykistöä. Se kuitenkin on vain yksi mutta toki keskeinen tykistön laji.

Tykistön punainen

Punainen on tykistön väri Suomessa ja osin myös muualla maailmassa ainakin Napoleonin 1800-luvun sodista alkaen. Suomalaisessa asepuvussa m/22 aselaji ilmaisttiin housun reväärien ohella olkapoiteissa. Tykistön reväärit olivat jo tuolloin punaiset, mutta olkapoitein väri oli musta, punaisin reunuksin. Kun kauluslaatat otettiin käyttöön puvun m/36 myötä, värit tulivat käänteisinä kauluslaattoihin. Laatta oli nyt punainen ja reunus musta. Tämä väriyhdistelmä on säilynyt tykkimiesten laatoissa nykypäiviin asti.

Varsinaisten kenttätykistöjoukkojen ohella punaisia mustareunaisia laattoja käyttivät vuosina 1936–1940 Ratsastava Patteri sekä Tykistökoulun tykistölinjan sekä RUK:n / UK:n tykistöosaston oppilaat. Värejä käytti myös Koeampuma- ja Sotilasmeteorologinen keskusaseama. Vuosina 1941–1945 väreillä jatkoivat kenttätykistö, Ratsastava patteri sekä Upseerikoulun tykistöosasto. Uudeksi käyttäjäksi tuli linnoitustykistö.

Rannikotykistö mustasta punaiseen

Rannikotykistö jatkoi kauluslaattakaudelle entisin värein, eli kaulukseen tuli musta laatta punaisin reunuksin. Housujen reväärit olivat kuitenkin edelleen tykistön punaiset. Rannikotykistön ohella punareunainen musta laatta oli aluksi käytössä myös Merivoimien esikunnassa sekä Merisotakoulussa muilla kuin upseereilla.

Rannikotykistön käskettiin vaihtaa mustat laatat punaisiin vuonna 1962. Tykistö haluttiin koota yhden johdon alaisuuteen, ja silloin haluttiin yhtenäistää myös tykistön kauluslaattavärit. Rannikotykistön punaisiin laattoihin tuli sininen reunus arvatenkin merielementin symboliksi.

Prikaatikenraali Asko Kilpiseltä saamani tiedon mukaan punaisia laattoja olisi rannikotykistössä käyttänyt jo helmikuussa 1959 palvelukseen astunut varusmiesikäluokka. Aselajivärien vaihdon yhteydessä voi olla siirtymäaika, eli vaihto ei välttämättä tapahdu välittömästi tai uusi yhdistelmä tai varusesine voi olla kokeilukäytössä ennen virallista käyttöönottoa.

Rannikotykistö sai vanhat mustat laattansa takaisin vuonna 1984, mutta ilo jäi varsin lyhytaikaiseksi, koska rannikotykistö yhdistettiin Merivoimiin vuonna 1998. Silloin rannikotykistön väki ryhtyi käyttämään Merivoimien pukuja sekä sotilasarvoja.

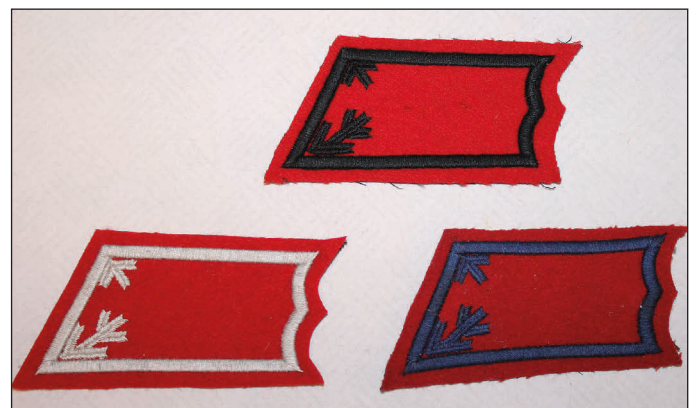
Rannikotykistön sotilaat käyttivät punaisia reväärejä housuissa vaikka kauluslaatat olivat mustat.

Ilmatorjunnalle oma laatta 1958

Ilmatorjunta palveli kenttätykistön väreissä vuoteen 1958, jolloin se sai punaiseen laattaansa yhä käytössä olevan harmaan reunuksen. Kuriositeettina punaisista laatoista toistettakoon artikkelisarjan edellisessä jaksossa ollut tieto, että Hämeen Ratsurykmentillä oli vuosina 1936–1937 käytössä punainen laatta keltaisin reunuksin.

Punainen aselajiväri esiintyy muuallakin kuin tykistöllisissä joukoissa, ei kuitenkaan kauluslaatoissa. Farmasiolla oli ja sotilaslääkinnällä on yhä harmaa kauluslaatta punaisin reunuksin. Housujen reväärit ovat silti punaiset. Perussäännön mukaan kauluslaattojen pohjaväri toistuu housujen revääreissä ja lakin terenauhassa, mutta harmaa nauha erottuisi huonosti harmaasta kankaasta. Punainen on myös sotilaslääkinnän olkapoiteiden väri. Joukko-osastoissa tai -yksiköissä palvelevat sotilaslääkärit käyttävät joukon omaa aselajiväriä.

Kaikki lisätiedot tässä artikkelissa mainituista kauluslaatoista sekä muut kiinnostavat tiedot ovat erittäin tervetulleita. Allekirjoittaneen yhteystiedot löytyvät lehden loppusivuilta Panssarikillan hallituksen joukosta.

Ylinnä on kenttätykistön laatta. Tämä väriyhdistelmä on ollut kenttätykistön käytössä kauluslaattojen käyttöön ottamisesta asti. Alhaalla vasemmalla on ilmatorjunnan vuonna 1958 käyttöön otettu laatta ja oikealla rannikotykistön vuosina 1962–1984 käytössä ollut laatta.

Virkapukuohjesäännöt ainakin vuosilta 1984, 1991 ja 2000 määräsivät sotilaslääkinnän olkapolettien väriksi perussäännöstä poiketen kauluslaatan punaisen reunusvärin. Tästä huolimatta myös kauluslaatan harmaata pohjaväriä on olkapoletteissa käytetty.

Lähteitä:

1. Marko Palokangas:
Itsenäisen Suomen sotilasarvot ja -arvomerkit (2000)
2. Marko Palokangas:
Suomen Puolustusvoimien joukko-osastoperineet (2008)
3. Petteri Leino: Asepuku m/36 (1998) Puolustusvoimien ohjesäännöt

Täsmennyksiä ja korjauksia sarjan edelliseen osaan

Artikkelini peräkaneetti, jossa toivon lisätietoa, on ihan todesta otettavaksi tarkoitettu. Sen mukaan on toiminut Panssarikillasta tuttu everstiluutnantti (evp.) Kimmo Hartikainen, joka oikaisi sarjan edellisen osan tietojani Hämeen ratsurykmentistä. Hän tuntee keltaisten laattojen käytön koska on palvellut Hämeen ratsujääkäripataljoonan komentajana sekä Hämeen ratsumiesten perinnekomentajana. Keltainen punareunainen kauluslaatta ei ollut Hämeen rykmentin väri, vaan HÄMR käytti jalkaväen vihreitä laattoja. Kelta-punaista laattaa käytti rykmentin yksi joukkoyksikkö eli Hämeen ratsujääkäripataljoona. Myös Urheilukoulu palasi kelta-mustista laatoista HÄMRJP:n laattoihin vuonna 2010, jolloin URHK:n oma aselajiväri lakkautettiin. Kimmo ystävällisesti korjasi myös terminologiavirheen. Hämeen ratsujääkäripataljoonassa ei nimestään huolimatta palvellut ratsujääkäreitä, vaan alokkaat nimitettiin valatilaisuuden yhteydessä ratsumiehiksi. Lieventävänä asianhaarana Kimmo totesi, ettei suinkaan joutunut korjaamaan tätä virhettä ensi kertaa.

Seppo Simola

Henkilöautojen ja pakettiautojen huollot ja korjaukset

T:mi Katinalan Auto

Keskitie, 13800 Katinala. P. 03-672 3591

JTR-Rakennus Oy
Hämeenlinna

A TRULY RELIABLE ADVANTAGE

Of all the things that can go wrong on a mission, your ammunition shouldn't be one of them.

From special forces to regular army, navy and air crews, Nammo provides the reliable advantage to those doing an important job, where and when they need it most. Our relentless focus on real-world operator challenges and constant drive to advance performance and reliability makes Nammo a trusted partner. We provide the tools that get the job done, without fail.

- Ammunition
- Rocket Motors
- Shoulder Fired Systems
- Demilitarization

Nammo
SECURING THE FUTURE

www.nammo.com